

De grote vakantie

Pieter Hilhorst schreef gisteren over 'de rampzalige vakantie' (De Volkskrant 7/1/2009).¹ Hij bedoelt die ellenlange zomervakantie. Hij stelt dat lange vakanties de schoolvorderingen in de weg staan, met name voor kansarme leerlingen. De zomervakanties moeten volgens hem verkort worden, of eventueel overbrugd met gratis zomerkampen. Hij beroept zich op sociologisch onderzoek van Karl Alexander, lid van de adviesraad van het nationaal Amerikaans kenniscentrum voor Summer Learning.²

Maar zijn onze schoolvakanties echt zo lang? Toen ik in de jaren 1960 studeerde, kon je ongeveer van 22 juni tot 22 september vakantie vieren, tenzij je in de eerste helft van september herkansingstentamens moest afleggen. Drie maanden dus. In de Verenigde Staten hebben scholieren en studenten nog steeds drie maanden zomervakantie.³ Maar bij ons in Nederland is dat tegenwoordig slechts zes weken. En gezien het rooster van de nationale vakantiespreiding kan het ook nauwelijks korter. Conclusie: de Amerikaanse onderzoeksbevindingen over de 'summer learning loss' kunnen niet zonder meer op de Nederlandse situatie worden toegepast.⁴

Hoe is men er ooit toe gekomen leerlingen en studenten drie maanden zomervakantie te geven? Volgens Pieter Hilhorst is dat misschien wel een relict uit de tijd dat de kinderen werden ingezet om de oogst binnen te halen. Nee, zegt Rachael Stark, de topdrukte in het agrarisch bedrijf zit in het voorjaar en in de nazomer.⁵ De auteurs van Wikipedia geven een betere verklaring:⁶ 's zomers was het te heet om kinderen (en leraren) in broeierige klaslokalen op te sluiten. Voor universitaire docenten was (en is?) er misschien nog een ander argument: het zomerseizoen is bestemd voor wetenschappelijk werk, voor deelname aan internationale conferenties en voor het organiseren (of bijwonen) van extra-curriculaire *summer courses*.

Volgende vraag: in hoeverre worden leerlingen benadeeld door drie maanden zomervakantie? Volgens Karl Alexander c.s. zijn er vooral sociologische factoren in het spel:

- leerlingen worden beroofd van de intellectueel-stimulerende schoolse omgeving; vooral leerlingen uit sociaal zwakke, taal-arme milieus krijgen tijdens hun zomervakantie onvoldoende prikkels om verworven leerresultaten te onderhouden en verder te ontwikkelen;
- middleclass leerlingen daarentegen verkeren in een thuisomgeving waarin ze zich, dankzij *informeel* (niet-schools) leren, verder kunnen ontwikkelen (terwijl de ontwikkeling van lowerclass leerlingen tijdens de vakantie stil blijft staan).

Maar je zou ook aan leerpsychologische factoren kunnen denken:

- tijdens zo'n lange zomervakantie *vergeet* je veel dingen die je geleerd hebt; leerlingen hebben na de vakantie een moeizame opfrisperiode nodig om zich het geleerde weer te binnen te brengen;
- het geleerde zal door achterstandsleerlingen, eerder dan door hun voorlijke klasgenoten, vergeten worden omdat hun schamele leerresultaten nog niet rijp zijn voor moeiteloze toepassing in de praktijk;
- als het denk- en geheugenapparaat zoveel maanden ongebruikt wordt gelaten, raken de radertjes vastgeroest; pas na een zekere opwarmtijd komt het apparaat na de vakantie weer op gang;
- schools leren berust op specifieke *leerbekwaamheden*; als de leerling daarop drie maanden lang geen beroep doet, raken die bekwaamheden in verval en moeten ze opnieuw worden opgebouwd.

Maar zoals gezegd, voor mij is het nog maar helemaal de vraag in hoeverre de Amerikaanse *summer learning loss* ook reeds in onze zesweekse vakantieperiode optreedt. Misschien fungeert een zesweekse vakantie veeleer als een hoognodige herstelperiode nadat leerlingen gedurende zovele maanden eenzijdig belast zijn geworden in onze onnatuurlijke, schoolse tredmolen.

Wes Holleman
weblog onderwijs 7-1-2009
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://extra.volkskrant.nl/opinie/artikel/show/id/2333> (de papieren versie verscheen 6/1/2009)

² <http://www.asanet.org/galleries/default-file/April07ASRFeature.pdf>; <http://www.summerlearning.org/index.php>

³ http://en.wikipedia.org/wiki/Summer_vacation

⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Summer_Learning_Loss

⁵ <http://www.infoplease.com/spot/schoolyear1.html>

⁶ Zie eindnoot 4.